

Avrupa Birliği Ülkeleri Arasındaki Sınırötesi Atık Nakliyeleri ve Mevzuattan Doğan İtiraz ve Engelleme Hakları

Hazırlayan: Salih Zeki Öçal

Sayın Meslektaşlarımız,

Bu yazımızda genellikle biraz el yakan (hot issue) ve bazen maddi/manevi zarardan başka saygınlık kayıplarına sebep olan, bertaraf ve geri kazanım amaçlı sınır ötesi atık nakliyeleri ile ilgili bazı hususlardan bahsedeceğiz. Odak noktası olarak yine AB mevzuatını baz alıyoruz çünkü bu mevzuat hem yenilendi (2006 yılı içinde kesinleşmesine karşılık, 12 Temmuz 2007 de yeni hali ile yürürlüğe girdi. AB Komisyonunun hem çevrenin korunması hem de ticaretin kolanması bazındaki görüşlerine karşılık nihai metinde çevrenin korunması prensibi öncelik aldı. Yönetmelik (regulation) olarak yayınlandığı için tüm AB ülkelerinde aynen uygulanması zorunlu durumda) hem de AB üye ülkelerini, EFTA bölgesini, OECD ülkelerini ve tehlikeli atık nakliyeleri konusunda Basel Konvansiyonuna taraf olan ülkelerle ilişkileri düzenlediği için bir yerde küresel olarak görülebilir.

Söz konusu yönetmelik, üye ülkeler arasındaki atık nakliyelerini ve transit geçişleri, üçüncü ülkelere ihraç edilen atıkları, üçüncü ülkelere üye ülkelere ithal edilen atıkları ve üçüncü ülkeler arasındaki atık nakliyelerinde üye ülkelere transit geçişleri kapsamaktadır.

Genel prosedür olarak, bertaraf (disposal) amaçlı tüm atık nakliyeleri, önceden haber verme (notifikasyon) şartına ve bilahare hem gönderen ülke hem de bertarafın yapılacağı ülke makamlarının iznine bağlanmıştır.

Geri kazanım (recovery) amaçlı atık nakliyeleri ise, söz konusu atığın dahil olduğu atık listesine göre (yönetmelik ekinde verilmiştir); yine önceden haber verme ve karşılıklı izin veya genel bir haberdar etme (notifikasyon) prosedürüne tabidir. Bu

prosedürler detaylı olarak Yönetmelikte yer almaktadır.

Karışık durumdaki evsel atıklar için, ister bertaraf amaçlı ister geri kazanım amaçlı gönderilsinler, nakliye prosedürü olarak bertaraf amaçlı prosedürlerin uygulanması hükmüne bağlanmıştır [çöp sahalarının gittikçe problem olduğu bazı AB ülkelerinde örneğin İtalya'da sürdürülemez bir sorun haline gelen Napoli kentinin çöpleri **sınır ötesi olmamasına rağmen** (dergimizin baskısından hemen önce) Sardunya adasına nakledilmek istenince halkla polis'in çatışması, karışık durumdaki evsel atıkların nakliyesinin bertaraf/geri kazanım ayrımı yapılmadan ayrı bir madde halinde ele alınmasının isabetli olduğunun bir göstergesi olmaktadır].

Çevreye olan duyarlılığın geliştiği dünyamızda gelişmiş ülkelerin atıklarını azaltmış veya geliştirmekte olan ülkelere gönderme teşebbüsleri artık hoş karşılanmıyor ve bu konuda mevzuatlar ve uluslar arası anlaşmalar geliştiriliyor. Söz konusu AB atık nakliye yönetmeliği de bu konuda hükümler getiriyor ama yine de iyi uygulanması için tüm kesimlerin olaya sahip çıkması gerekmektedir, örneğin size daha evvelde bahsettiğimiz 2006 Ağustos ayında Avrupa kaynaklı tehlikeli atık nedeni ile Fildiş Sahilinde birçok insanın ölümüne sebep olan atık faciası AB çevrelerinde büyük utanca neden oldu, bunu aynı yıl Ekim ayında Paris'te katıldığımız PROEUROPE kongresinde gözlemledik. Ülkemizde de ara sıra yine Avrupa kaynaklı olaylara rastlıyoruz. Bu konularda Avrupa sadece AB dışındaki ülkelerle mi sorun yaşıyor? Tabii ki hayır, AB üyesi ülkeler arasında da problemler var, burada da sorun yine gelişmiş AB ülkeleri ile nispeten daha geride bulunanlar arasında. Bu yüzden henüz AB Parlamentosu ile Bakanlar Konseyi arasında halen hararetili münakaşa konusu olan yeni Çerçeve Atık Direktifine, atığın oluştuğu en yakın yerde bertaraf edilmesini/geri kazanılması (proximity principle) ve

her ülkenin bu konularda kendi kendine yeter olması (self sufficiency principle) prensiplerinin daha kesin olarak yerleştirilmesi için atık akımına maruz kalan ülkeler büyük mücadele veriyor. Esasen halen yürürlükteki Direktifte bu prensiplere atf yapılıyor ve biraz sonra göreceğimiz gibi nakliyelere gereğinde itiraz nedeni olabiliyor ama daha çok bertaraf üzerinde duruluyor, topluluk bazında daha ziyade vurgu yapılıyor ama ülke bazında ele alındığında ifadeler zayıf ve birazda çekingen kalıyor. Şimdi yazımızın ana konusu olan AB Ülkeleri arasındaki atık nakliyelerinde üye ülkelerin yetkili makamların itiraz ve engelleme hakları ile ilgili maddelere bir göz atarsak, başlıca şu durumlarda bunlar mümkündür:

A. Bertaraf amaçlı nakliyeler için :

- Atığın geri kazanım imkanlarına öncelik verilmemesi, sistematik biçimde bertaraf amaçlı atık nakliyesinin önlenmesi için; bertarafın en yakın yerde yapılması (proximity) ve kendi kendine yeterlilik (self sufficiency) prensiplerinin gözetilerek alınmış önlemlere uyulmadığının anlaşılması durumunda, (bertaraf tesisi kurmanın ekonomik olmadığı küçük miktarlarda tehlikeli atık üreten üye ülkeler için uygulanmaması önerilmektedir). Bu madde ile esas itibarı ile bazı ülkelerin çöplük gibi kullanılmamasının önüne geçilecek amaçlanmaktadır.
- Atığı göndermek isteyen tarafın veya atığın alıcısının daha evvel illegal atık nakliyesi veya çevre korunması konularında yine illegal hareketten dolayı kanuni takibata uğramış olması,
- Atığın nakliyesi ve bertarafı için atık nakliye yönetmeliğinin 15 ve 16 maddelerinde belirtilen prosedürlere ve dokümanlara etme hususlarına söz konusu atığı göndermek isteyen tarafın veya atığın alıcısının daha evvelki nakliyelerde uymaması, etmemesi, tehlikeli atık nakliyesi söz konusu ise, alıcı üye

ülkenin Basel Konvansiyonundan doğan atık ithalini reddetme hakkını kullanmak istemesi durumunda,

- Söz konusu atığın özel bir bertaraf operasyonu gerektirmesi ve bunu yapacak olan tesis için yetkili makamların daha yakın yerlerden gönderilecek atıklara öncelik vermesi durumunda,
- Söz konusu atığı bertaraf etmesi öngörülen tesisin, IPPC direktifi kapsamında olması ve dolayısıyla bertaraf tesisi işletme izinlerinde öngörülen "kullanılacak en iyi teknikler (best available techniques)" hususuna riayet etmediğinin tespit edilmesi ve/veya bertarafı yapılacak atık için uygulanması zorunlu olan Topluluk çevre koruma mevzuatına uyulmadığının anlaşılması durumunda (geçici derogasyonlar mevcut olsa dahi)
- Söz konusu atık nakliyesinden doğacak işlemlerin ülke atık yönetim planlarına uymadığının tespiti durumunda,
- Söz konusu atığın karışık durumda evsel atık olması durumunda,
- Söz konusu atık nakliyesinin/bertarafının üye ülke(er)'in yaptığı uluslararası anlaşmalardaki yükümlülüklerle uygun olmaması durumunda,
- Söz konusu atıkların çöküş tehlikesi makamları ve/veya atıkların nihai alıcı ülke makamları; atığı göndermek isteyen tarafın verdiği notifikasyonun, nihai alıcı ülke makamlarına ulaşmasından itibaren 30 gün içinde gerekli itirazlarını yapabilirler. Giderilemeyen ihtilaflar AB Komisyonu aracılığı ile ve/veya gerektiğinde Topluluk hukuk kurallarının uygulanması ile çözülebilir. Atık nakliyesi sırasında transit olarak geçilecek üye ülkelerinde yukarıdaki maddelerden bir kısmına dayanarak itiraz hakları mevcuttur.

B. Geri Kazanım amaçlı nakliyeler için:

- Söz konusu atık nakliyesinin veya geri kazanım işleminin AB çerçeve atık direktifinin 3, 4, 7 veya 10. maddelerine aykırı olması durumunda, (Burada madde detaylarına girmeden bir özet yaparsak; kaynakların korunmasına yönelik temiz teknoloji kullanmayan, geri kazanım sonrası oluşabilecek tehlikeli atık kalıntılarını usulüne uygun bertaraf etmeyen, çevreyi kirleten ve düşük standartlarda çalışan (atık gönderen ülke standartlarına göre) ve ülke atık yönetim planlarına uymayan işlemler kastedilmektedir)

- Atık nakliyesinin geri kazanım amaçlı değil de bertaraf amaçlı yapılması planlandığının anlaşılması durumunda,
- Geri kazanılabilir atık miktarının bilahare bertaraf edilmesi gereken atığa oranı, geri kazanılabilir maddenin değeri ve bakiyenin bertaraf maliyetinin, yapılan çevresel/ekonomik değerlendirme sonucunda söz konusu atıkların geri kazanım işlemine tabi tutulmasını anlamlı kılmadığı durumlarda,
- Geri kazanım amaçlı atık nakliye işlemine itiraz dayanağı yapılabilecek diğer hükümler ise yukarıda bertaraf için sayılan diğer hükümlerle aynı olduğu için burada artık tekrar yapmıyoruz. Yapılacak itirazlarda takip edilecek prosedürde yine bertaraf kısmında anlatıldığı gibi olacaktır.

Eğer atık gönderecek olan üye ülkenin yetkili makamları, ülke mevzuatına dayanarak, alıcı ülkede planlanan geri kazanım işleminin rekabet şartlarını bozacak şekilde, gönderen ülkeden daha düşük standartlarda yapıma durumundan dolayı nakliyeye itiraz ederlerse, bu durum AB Komisyonuna bildirmek durumundadırlar. Ayrıca bu mevzuatın hangi atık tiplerini ve hangi atık geri kazanım işlemlerini kapsadığı konusunda da hem Komisyona hem de diğer üye ülkelere bilgi vermek durumundadırlar (Bu durum bizce çevre koruma kadar, rekabetin ve ticaret serbestisinin kolanması fikrini de mevzuata dahil etmektedir).

Üye ülkeler Yönetmeliğin gereği gibi uygulanmasını teminen kendi mevzuatlarında adaletli, etkili ve caydırıcı cezalara yer verme durumunda olacaklar ve bu hükümleri AB Komisyonuna bildireceklerdir. Ayrıca her üye ülke her yılın bitiminde bir evvelki yıl ile ilgili atık nakliye raporlarını (Basel Konvansiyonu ve bu Yönetmelik ekinin gereği) AB Komisyonuna ulaştıracak ve Komisyonda 3 yılda bir bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili rapor yayınlayacaktır.

Yönetmelikte ayrıca yeni üye ülkelere Letonya, Polonya, Slovakya, Bulgaristan ve Romanya için 2010-2015 yılları arasında değişen sürelerde bazı atıklar konusunda derogasyon hükümleri yer almaktadır.

Sayın Meslektaşlarımız, Geçen sayıdaki yazımızda belirttiğimiz gibi atık trafiğinin 2005 yılı verileri ile %48 gibi büyük bir oranının illegal olduğu tespit edilen Avrupa Birliğinde

(aday üye olmamız ve uyum yasaları gereği bizi de yakından ilgilendiriyor) atık nakliyeleri mevzuatı ve dürüst uygulamalar büyük önem kazanmış ve dikkat çekmektedir. Çifte standartlı uygulamalar veya yetersiz kontroller bazen alışkanlık haline gelirse bu defa bir illegal durum açığa çıkıp da menfaatler zedelendiğinde ibharlar birbirini izlemekte, buna tepki olarak aşırı önlemler alınmakta ve bu defada dürüst çalışan geri kazanım sektörü de etkilenmekte ve kararlar tekrar değiştirilmektedir (Almanya ve Çek Cumhuriyeti arasında yaşanan problemleri örnek verebiliriz). Bu yeni yönetmeliğin ve 2008 yılında kesinleşmesi beklenen AB Çerçeve atık yönetmeliğinin bu tür kaotik durumları mümkün mertebe önleyebileceği düşünülmektedir ama yine de pek tabii ki öncelikle iyi niyet ve inisiyatif kullanma gereklidir.

Biz burada bunun önemli ama küçük bir kısmını sizlere sunabildik, daha fazla detay arzu eden meslektaşlarımızı talep ederlerse Yönetmeliğin tamamını e posta ile gönderebiliriz.

Bu arada, Çevre ve Orman Bakanlığımıza olan yükümlülüklerimiz içinde yer alan ambalaj atıklarının kontrolü yönetmeliği icabı EK 4 ve EK 5 formlarını internet ortamında doldurarak Şubat 2008 sonuna kadar Bakanlığımıza iletmeyi unutmamanızı rica ediyoruz. 24 Haziran 2007 itibarı ile revize edilmiş olan yönetmeliğimizin daha iyi ve adaletli uygulamalara vesile olması için bizde ASD olarak Çevre ve Orman Bakanlığı ve yetkili Kuruluşlarla maksimum koordinasyon ve işbirliği halinde olmaya gayret edeceğiz.

Hepinize mutlu ve başarılı bir yeni yıl dilerim.

Fost Plus Ambalajda Ar-Ge Çalışmaları için Fon Ayırdı

Belçika'nın yeşil nokta sistemi Fost Plus ambalaj atıklarının geri dönüşümü, ayrımı, toplanması ve önlenmesiyle ilgili araştırma projeleri için yıllık olarak 200,000 € fon ayıracak.

Proje müdürü Gaelle Janssens hâlihazırda devam eden dört proje olduğunu söyledi. Bu projelerden bazıları birkaç ay süreceken, bazıları bir yıldan uzun bir zaman alacak. Araştırma merkezlerinden ve firmalardan teklif alınıyor.

Bu dört proje arasından Liege Uzay Merkezinin cam ayırma (sorting) işleminin kalitesinin yükseltilmesiyle ilgili olan projesi öne çıkıyor. Proje Pyrex v.s. gibi fırınlanabilen cam ürünlerinin diğer camlarla aynı sıcaklıkta erimediği için geri dönüşüm kalitesinin düştüğünden bahsediyor. Öyle ki bu tür cam maddelerin geri dönüşüm sürecine diğerleriyle birlikte katılması sonucu yeni ürünler üzerinde siyah delikler ve noktalar oluşabiliyor.

Fost Plus ARGE çalışmaları kapsamında aşağıdaki araştırma konularını da entegre ediyor. Bu konu başlıklarını şu şekilde sıralarsak;

- Ürünlerde Eco tasarım kriterlerine dikkat edilmesi ve evsel ambalaj atıklarının geri dönüşebilirliğinin artırılması
- Toplama, ayırma ve geri dönüşüm için yeni teknikler
- Geri dönüşüm ürünleri için yeni pazar olanakları
- Bio çözümler plastikler gibi yeni ambalaj türleri için özel bertaraf yöntemlerinin geliştirilmesi
- Konu hakkında diğer yenilik (inovasyon) önerileri

Teklifler projenin kısa bir tanıtımı, bir bütçe ve projenin tamamlanması için gerekli süre ile birlikte Fost Plus'a yollanmalıdır. Fost Plus ideal bir projenin sanayi bağlantılı olarak çalışılması gerektiğini savunuyor. Böylelikle proje sonunda bu inovasyon veya yeni teknoloji başarılı olduğunda pazarda kolaylıkla yer alabilir.

Fost Plus ve bölgelerarası ambalaj komitesi (Komite Belçika içerisinde ki üç ayrı bölgede (Brüksel, Flanders ve Wallonia) yetkililerden oluşur.) her bir projenin fonlama açısından önem derecesi değerlendirilerek, karar verecek ve seçilen projenin gelişmelerini takip edecektir. Fost Plus hâlihazırda başarılı araştırma projelerini destekliyor. Bu kapsamda ki projelerden bazıları şunlardır:

- Elektronik bir parça veya sensör yardımı ile camların toplanması sırasında kullanılan toplama konteynirlerinin doluluk oranını gösteren bir sistem geliştirilmesi
- İçecek kartonların içeriğinde farklı malzemelerin ayrımı ile geri dönüştürülmesinin de yeni teknolojilerin geliştirilmesi.
- Yeni geliştirilen ambalaj çeşitleri için yeni bertaraf metodlarının araştırılması

■ European Environment & Packaging Law dergisinden alıntı yapılmıştır.

Mutluluk paylaştıkça artar!

**BAĞIŞLARINIZ İÇİN
No: 0660**

tüm bankalardan havaale ücreti ödemeden

2006 Yılı Sonunda Yayınlanan AB Komisyonunun Ambalaj Direktifinin Etkilerinin Değerlendirilmesi Raporundan Bazı Alıntılar

- 2002 yılı içerisinde AB15 ülkelerinde 66 milyon ton ambalaj atığı üretildi. Bu miktar toplam atık üretiminin %5 ini oluşturur.
- Ambalaj atıkları, evsel atıkların ağırlık olarak %17'sini, hacimsel olarak ta %20 ila 30'unu oluşturur. Ambalaj atıklarının çevresel yaşam döngüsü düşünüldüğünde çevreye etkilerinin belirlenmesi için ağırlık tam bir kıstas değildir.
- Ambalajın çevresel etkilerinin tamamının, ekonomideki yeri yalnızca yüzde birkaç mertebesindedir.
- Örneğin AB15 ülkelerinde ambalaj üretiminden kaynaklanan sera gazı emisyonu yıllık CO2'nin 80 milyon tonunu oluşturur. Bu da toplam sera gazı emisyonlarının %2'sine eşittir.
- 2002 yılında 66 milyon ton ambalaj atığının 36 milyon tonu (%54'ü) geri dönüştürülmüştür. Bu oran 1997 yılı ile karşılaştırılırsa 9 milyon tonluk(%8) bir artış görülmektedir.
- Ambalaj atıklarının geri dönüşümünde enerji geri kazanımı amacıyla atıkların yakılması 1997' de 31 milyon ton (% 52) iken, bu rakam 2002'de 41 milyon (% 62) tona çıktı.
- 2002 yılında belirlenen 75 farklı hedefin hepsi gerçekleştirilmiştir.
- Ambalaj atıklarının geri kazanımı ve dönüşümü parametrelerin birçoğuna çevresel etkileri olumlu olmuştur.
- Geri dönüşüm ve geri kazanım işlemleri sonucunda 25 milyon ton CO2 engellenerek (Yaklaşık 1 milyon tonu direkt ambalaj direktifinin sonucudur.) sera gazı etkisinden, 10 milyon ton yakıt kullanımı engellenerek de(Yaklaşık 3 milyon tonu direkt ambalaj direktifinin sonucudur.) petrol kaynaklarından tasarruf edilmiştir.
- Ambalaj geri kazanımı ve geri dönüşümü sanayinin gelişmesiyle birlikte doğrudan veya dolaylı yoldan 42.000 tam zamanlı iş imkânı yaratılmıştır. Bu rakamlar atık sektöründe yaşanan iş kayıpları ile karşılaştırılabilir. Kaçış kolunun bu sebeplerden kötü etkilendiği tartışma konusudur.Ancak genelde kazanç ve kayıplarla birlikte sonuçta net iş gücü yaratma etkisi çok sınırlı kalmıştır.

Ambalaj Sanayicileri Derneği'nin hizmetlerinden faydalanın, kazanın!

Ambalaj Bülteni'ne hala abone olmadığınız mı?

Ambalaj Bülteni ile sektörden haberler ve mesleki bilgiler 2 ayda bir ambalaj üreticisi ve alıcısından oluşan yaklaşık 3.000 okuyucuya aktarılıyor. Ambalaj Bülteni, yoğun yurtiçi ve yurtdışı fuar dönemlerinde daha fazla basılarak dağıtılmaktadır.

Ambalaj Bülteni

- Ambalaj ve Ambalajcıların Mevcut Durumları
- Yeni Ürünler
- Ambalaj sektörü için gıda ve gıda dışı ürün önerileri
- Tasarımlara
- Avantajlı firmaların ve araştırıcıların
- Ambalaj ile ilgili olan tüm dernek, kuruluş ve Devlet Kurumlarına
- ulaşabilirsiniz.

Yazı yazın! Reklam verin! Abone olun!

Ambalaj Bülteni

Ambalaj Sanayicileri Derneği'nin hazırladığı Türkiye Ambalaj Sanayi Kataloğu 2008 çıktı!

CD formatında yayınlanan Kataloğ yaklaşık 2.500 ambalaj üreticisinin internet bilgileri de dahil tüm detaylı bilgileri ve ürünlerini kapsamaktadır.

Araştırmacılar ile ürün ve üretici araması yapılabilecek CD'de ayrıca off-line konumda yarı internete bağlı diğer üyelerimizin web sitelerini görüntüleme olanakları sunulmaktadır.

Katalog içeriğindeki firmalar 2008 Ocak ayında fiyoleyle güncellenmiştir.

AMBALAJ SANAYİCİLERİ DERNEĞİ